

Συγχώνευση στα συγχωνευμένα! Δίχως στόχο, δίχως σχέδιο, δίχως όραμα...

ΜΑΡΙΑ Θ. ΣΤΟΥΜΠΟΥΔΗ*
ΜΑΡΙΑ Α. ΚΩΝΣΤΑΝΤΟΠΟΥΛΟΥ**

Στην Ελλάδα το κύριο πρόβλημα που παρεμποδίζει την ανάπτυξη της Έρευνας και Καινοτομίας (Ε&Κ) είναι η διαχρονική απουσία συνολικής εθνικής πολιτικής για την έρευνα. Το πρόβλημα αυτό είναι πολυδιάστατο και περιλαμβάνει: (α) την έλλειψη χάραξης και εφαρμογής εθνικής στρατηγικής, (β) τη σοβαρότατη υποχρηματοδότηση της έρευνας, (γ) τη μη επικαιροποίηση του σχετικού θεσμικού πλαισίου, (δ) τη μη αντιμετώπιση του κατακερματισμού του δημόσιου ερευνητικού συστήματος και (ε) την έλλειψη ικανού αριθμού ερευνητικών τμημάτων και μονάδων σχεδιασμού και παραγωγής καινοτόμων προϊόντων στον ιδιωτικό τομέα.

Το ποσοστό του ΑΕΠ που διατίθεται για την Έρευνα στην Ελλάδα παραμένει διαχρονικά κάτω του 0,6%. Το ποσοστό αυτό, βέβαια, είναι κατά πολύ μικρότερο του Ευρωπαϊκού μέσου όρου (2,00% για τις 27 χώρες μέλη το 2010). Το γεγονός αυτό, σε συνδυασμό με τη τελευταία, δραστική μείωση της συνολικής επιχορήγησης των Ερευνητικών Κέντρων της ΓΓΕΤ (από 55Μ€ σε 45Μ€)- που καλύπτει μόλις τη μισθοδοσία του μόνιμου προσωπικού, καθώς οι λειτουργικές δαπάνες καλύπτονται από τα ερευνητικά προγράμματα που διεκδικούν επιτυχώς οι Ερευνητές- μάλλον υποδεικνύει ότι στην Ελλάδα εκπονεείται πλέον σχέδιο συρρίκνωσης του δημόσιου ερευνητικού συστήματος, βασισμένο στην παντελή αδιαφορία των ιθυνόντων για τις αναπτυξιακές δυνατότητές του.

Την ίδια στιγμή που η χρηματοδότηση της Ε&Κ στην Ελλάδα είναι περίπου στο 1/4 του μέσου όρου της Ευρωπαϊκής και με μικρότερο του μέσου όρου της ΕΕ αριθμό ερευνητών, το Ελληνικό ερευνητικό σύστημα εμφανίζεται εξαιρετικά επιτυχές στη διασφάλιση ανταγωνιστικής χρηματοδότησης από την ΕΕ, ενώ ο αριθμός των ελληνικών επιστημονικών δημοσιεύσεων και γενικά οι βιβλιομετρικοί δείκτες αυξάνονται συνεχώς τις τελευταίες δεκαετίες, προσεγγίζοντας το μέσο όρο της ΕΕ.

Ειδικότερα τα 11 Ερευνητικά Κέντρα που εποπτεύονται από τη Γενική Γραμματεία Έρευνας και Τεχνολογίας αποτελούν οργανικό τμήμα του ευρύτερου δημόσιου ερευνητικού ιστού της χώρας που περιλαμβάνει επίσης τα ΑΕΙ και ερευνητικούς φορείς εκτός ΓΓΕΤ (π.χ. τα Ερευνητικά Κέντρα της Ακαδημίας Αθηνών) και εκτός Υπουργείου Παιδείας (π.χ. τα Ερευνητικά Ινστιτούτα του ΕΘΙΑΓΕ).

Τα Ερευνητικά Κέντρα της ΓΓΕΤ αποτελούν ένα ιδιαίτερα παραγωγικό τμήμα του Ελληνικού Δημοσίου, καθώς για κάθε 1 Ευρώ που «επενδύει» η Πολιτεία σε αυτά, «φέρνουν» κατά μέσο όρο 2 Ευρώ, μέσω κυρίως ευρωπαϊκών και διεθνών ανταγωνιστικών ερευνητικών προγραμμάτων, παρέχοντας ταυτόχρονα εργασία σε περίπου 2.000 ανθρώπους, κυρίως νέους επιστή-

μονες (που εργάζονται στα ερευνητικά προγράμματα) και συνεισφέροντας στην αξιοπρεπή παρουσία της χώρας στο επιστημονικό Ευρωπαϊκό και διεθνές γίγνεσθαι, καθώς και στην ανάπτυξή της, με τα ερευνητικά και τα τεχνολογικά τους αποτελέσματα.

Επιπλέον, είναι οι μόνοι δημόσιοι ερευνητικοί φορείς που αξιολογούνται συστηματικά, με εξωτερικές αξιολογήσεις από διεθνείς επιτροπές κριτών, από το 1995 (βάσει του Ν. 1514/1985), καθώς και οι πρώτοι και μοναδικοί -έως σήμερα- δημόσιοι ερευνητικοί φορείς που αναδιάρθρωθηκαν, με τη συγχώνευση των 56 Ινστιτούτων τους σε 31, με το νόμο 4051/2012 (εφαρμοστικός του Μνημονίου ΙΙ).

Παρά το ότι η πρόσφατη αυτή πρώτη φάση αναδιάρθρωσης στα ΕΚ της ΓΓΕΤ δεν έχει ακόμη ολοκληρωθεί και αποτιμηθεί, στο σύντομο διάστημα υπαγωγής της ΓΓΕΤ στο Υπουργείο Ανάπτυξης (21/06/2012 - 10/08/2012) προτάθηκαν προς συγχώνευση και πάλι Ερευνητικά Κέντρα της ΓΓΕΤ.

Οι συγχωνεύσεις αυτές περιλαμβάνονται στο σ/ν του Υπουργείου Διοικητικής Μεταρρύθμισης και Ηλεκτρονικής Διακυβέρνησης «Κατάργηση και Συγχώνευση νομικών προσώπων του δημοσίου και του ευρύτερου δημόσιου τομέα» (Άρθρα 7 και 9,

<http://www.opengov.gr/minreform/?p=587>) και αφορούν, αντίστοιχα, το Κέντρο Έρευνας Τεχνολογίας & Ανάπτυξης Θεσσαλίας (ΚΕ-ΤΕΑΘ, ΝΠΙΔ ΕΚ) που απορροφάται από το Εθνικό Κέντρο Έρευνας & Τεχνολογικής Ανάπτυξης (ΕΚΕΤΑ, ΝΠΙΔ ΕΚ) και το Εθνικό Κέντρο Κοινωνικών Ερευνών (ΕΚΚΕ, ΝΠΔΔ ΕΚ) που καταργείται και στη συνέχεια συγχωνεύεται με το Εθνικό Ίδρυμα Ερευνών (ΕΙΕ, ΝΠΙΔ ΕΚ).

Οι προτεινόμενες συγχωνεύσεις των Ερευνητικών Κέντρων της ΓΓΕΤ:

- Βρίσκονται σε απόλυτη αντίθεση με το ζητούμενο μιας ορθολογικής αναδιάρθρωσης του συνόλου του δημόσιου ερευνητικού ιστού της χώρας (ΑΕΙ, Ερευνητικά κέντρα της ΓΓΕΤ και άλλοι ερευνητικοί δημόσιοι φορείς), η οποία πρέπει να γίνει συντεταγμένα, με επιστημονικά κριτήρια, μετά από (τη θεσμοθετημένη) αξιολόγηση και με αναπτυξιακά/οικονομικά οφέλη.

- Προωθούνται χωρίς σαφή κριτήρια και δεν εμπεριέχουν κανένα προφανές επιστημονικό ή οικονομικό πλεονέκτημα (δεν εντάσσονται σε κανέναν ευρύτερο στρατηγικό σχεδιασμό για την έρευνα, δεν υπάρχει σχετική μελέτη σκοπιμότητας, ανάλυση κόστους-οφέλους, κλπ.).

- Έχουν συμπεριληφθεί στο προαναφερθέν σ/ν κατά παράβαση του Νόμου 1514/85 περί Έρευνας, ο οποίος προβλέπει σαφείς διαδικασίες αξιολόγησης των Ερευνητικών Ινστιτούτων και Κέντρων της ΓΓΕΤ, αξιολόγηση που δεν μπορεί ως εκ τούτου να γίνει από υπηρεσιακούς παράγοντες του Υπουργείου Διοικητικής Μεταρρύθμισης.

- Εμπεριέχουν άμεσες απολύσεις Ερευνητών Γ' και Δ' Βαθμίδας που υπηρετούν με θητεία (Άρθρο 15 του εν λόγω ν/σ).

- Προωθούν την απόσυρση της Πολιτείας από την συνταγματική υποχρέωση να εγγυάται την Έρευνα ως δημόσιο αγαθό και, ταυτόχρονα (με την κατάργηση του ΕΚΚΕ και την μετατροπή των εργασιακών σχέσεων ερευνητών και λοιπών εργαζομένων), για πρώτη φορά στο δημόσιο τομέα, την άρση της συνταγματικά κατοχυρωμένης μονιμότητας δημοσίων λειτουργών και υπαλλήλων.

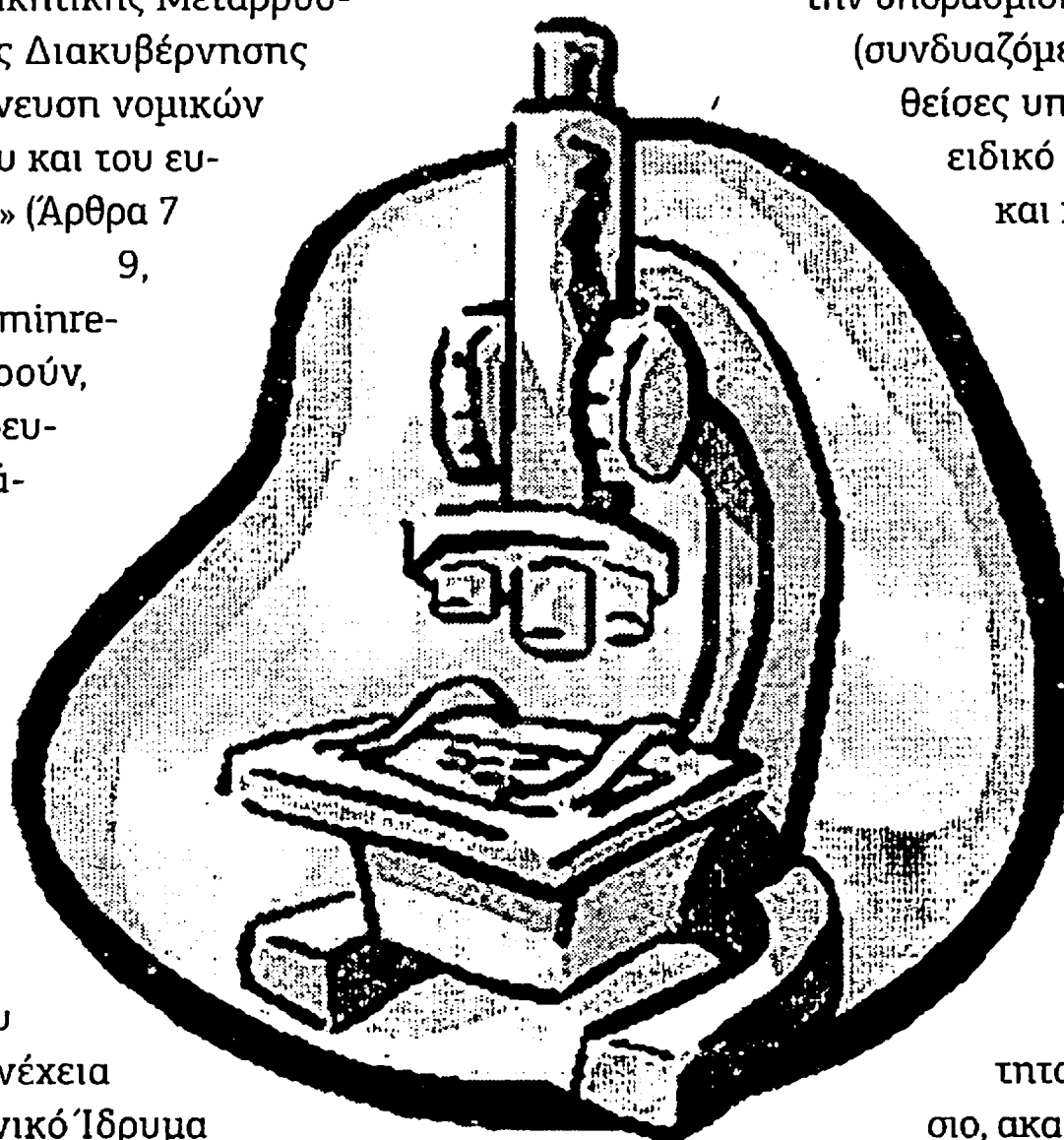
- Ενισχύουν τη φυγή νέων και πρεσβύτερων επιστημόνων στο εξωτερικό (brain drain) και την υποβάθμιση της Έρευνας στη χώρα (συνδυαζόμενες και με τις εξαγγελθείσες υπέρογκες περικοπές στο ειδικό μισθολόγιο ερευνητών και καθηγητών ΑΕΙ).

Επιπλέον, εκπονεείται από τη Γενική Γραμματεία Έρευνας και Τεχνολογίας και άλλη αναδιάρθρωση, και πάλι αποκλειστικά για τα Ερευνητικά Κέντρα της ΓΓΕΤ (η τρίτη κατά σειρά μέσα σε ένα χρόνο), με χρονικό ορίζοντα εφαρμογής το Φεβρουάριο του 2013!!

Η ερευνητική κοινότητα, στηρίζοντας το δημόσιο, ακαδημαϊκό χαρακτήρα της Έρευνας και τη θέση του ερευνητή

ως δημόσιου λειτουργού ζητά την απόσυρση των Άρθρων του προαναφερθέντος σχεδίου νόμου που αναφέρονται στις αποσπασματικές και μη τεκμηριωμένες συγχωνεύσεις Ερευνητικών Κέντρων της ΓΓΕΤ και αντιπροτείνει:

- Η αναδιάρθρωση του ερευνητικού ιστού της χώρας να προχωρήσει στο εξής συντεταγμένα, με στρατηγικό σχέδιο που θα βασίζεται στις διεθνώς αναγνωρισμένες κατευθυντήριες αρχές για συγχωνεύσεις, συμπράξεις και άλλες συνεργασίες ακαδημαϊκών και ερευνητικών φορέων (βλ., π.χ. www.hefce.ac.uk/media/hefce/content/pubs/2012/201206/12_06.pdf), με προεξάρχοντα τα επιστημονικά κριτήρια και με τελικό στόχο την

* Πρόεδρος Δ.Σ. Ένωσης Ελλήνων Ερευνητών
** Γενική Γραμματέας Δ.Σ. Ένωσης Ελλήνων Ερευνητών

Συγχώνευση στα συγχωνευ- μένα! Δίχως στόχο, δίχως σχέδιο, δίχως όραμα...

► ΣΥΝΕΧΕΙΑ ΑΠΟ ΤΗΝ ΠΡΟΗΓΟΥΜΕΝΗ ΣΕΛΙΔΑ

ενδυνάμωση των δημόσιων ερευνητικών φορέων μέσω της «συγκέντρωσης δυνάμεων».

- Η αναδιάρθρωση αυτή να συμπεριλάβει όλον το δημόσιο ερευνητικό ιστό, δηλ. και τα Ερευνητικά Κέντρα και Ινστιτούτα που δεν εποπτεύονται από τη ΓΓΕΤ, καθώς και τα ΑΕΙ με στόχο τη δημιουργία ενός Ενιαίου, παραγωγικού χώρου «Τριτοβάθμιας Εκπαίδευσης - Έρευνας - Ανάπτυξης», με ισότιμη συμμετοχή των βασικών συντελεστών του.

- Εκ των ων ουκ άνευ προϋπόθεση για την αναδιάρθρωση αποτελεί η αξιολόγηση όλων των ερευνητικών φορέων, βάσει της ισχύουσας νομοθεσίας για τα Ερευνητικά Κέντρα της ΓΓΕΤ και τα ΑΕΙ, και αφού γίνουν οι σχετικές νομοθετικές παρεμβάσεις για αντίστοιχη αξιολόγηση και των λοιπών ερευνητικών φορέων που δεν αξιολογούνται ως σήμερα βάσει νόμου.

Τα τελευταία 4 χρόνια τα ΕΚ της ΓΓΕΤ βρίσκονται συνεχώς σε φάση αναδιάρθρωσης. Όμως γιατί ένας χώρος ενιαίος, εξωστρεφής, παραγωγικός και διαφανής υφίσταται αυτήν τη συνεχή επίθεση; Μήπως τελικά οι νυν διοικούντες δεν ενδιαφέρονται καθόλου για την υγιή ανάπτυξη, τη διαφάνεια, την εξωστρέφεια και την καταγεγραμμένη, μετρήσιμη παραγωγικότητα, σε πλήρη αντίθεση με την ευρωπαϊκή πρακτική που προβάλλει την Έρευνα ως βασικό μοχλό ανάπτυξης και εξόδου από την κρίση;

Η ερευνητική κοινότητα έχει πολλές φορές καταθέσει προτάσεις για την ανάταξη και αναβάθμιση της Ε&Κ στη χώρα, ως όφειλε. Αλλά δυστυχώς, αυτές δεν βρήκαν την ανάλογη αντιμετώπιση από τους εκάστοτε αρμόδιους που έχουν επιφορτιστεί με την εκπόνηση και εφαρμογή εθνικής ερευνητικής πολιτικής.

Επαναλαμβάνουμε, τέλος, για πολλοστή φορά, ότι οι αυτονόητες υποδείξεις της Maire Geoghegan-Quinn, Επιτρόπου της Ε.Ε. για την Έρευνα, την Καινοτομία και τις Επιστήμες, η οποία δήλωσε πρόσφατα ότι «Η επένδυση στην έρευνα και την καινοτομία διασφαλίζει την ανταγωνιστικότητά μας, πράγμα που μεταφράζεται σε θέσεις εργασίας. Γνωρίζουμε ότι οι χώρες οι οποίες επένδυσαν τα μάλα στην έρευνα και την καινοτομία, αντεπεξήλθαν με τον καλύτερο τρόπο την οικονομική κρίση», θα πρέπει να εφαρμοστούν επιτέλους και στη χώρα μας.

¹ Maire Geoghegan-Quinn «Η καινοτομία, κλειδί για την ανάπτυξη στην Ελλάδα», εφημερίδα «Η ΚΑΘΗΜΕΡΙΝΗ» 22-04-2012 http://news.kathimerini.gr/4dcgi/_w_articles_column_108_22/04/2012_479785